

Original article

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Kaynaştırma Uygulamalarındaki Sorunlara İlişkin Görüşleri

Preschool Teachers' Views on Problems in Inclusion Practices

Tuğba Sayın ^{a,*} & Adil Çoruk ^b

^a Pre-school of Sakarya Arifiye Kindergarten, Sakarya, Türkiye

^b Faculty of Education, Department of Educational Sciences, Çanakkale Onsekiz Mart University, Çanakkale, Türkiye

Özet

Okul öncesi dönemde karşılaşılan temel sorunlardan birisi de kaynaştırma uygulamalarındaki sorunlardır. Okul öncesi dönemde kaynaştırma uygulamalarında karşılaşılan sorunlar gelişim açısından kritik bir öneme sahiptir. Sınıf ortamı kaynaştırma öğrencilerinin potansiyellerini göstereceği şekilde düzenlenemezse kaynaştırma öğrencileri uyum problemleri yaşar ve öğretmenin bu süreci yönetme becerisi eksik kalırsa diğer öğrencilerin de uyum problemi yaşamasına neden olur. Öğretmenin bir sınıftan verim alabilmesi için o sınıf ortamındaki bütün sorunları belirlemesi ve müdahale etmesi gerekir. Okul öncesi kademesinde karşılaşılan kaynaştırma öğrencilerinin yaşadığı sorunları anlamak, etkili bir müdahale için büyük bir öneme sahiptir. Okul öncesi öğretmenlerinin deneyimlerine dayanan bu araştırmanın amacı kaynaştırma uygulamalarındaki sorunları ortaya koymaktır. Araştırmanın çalışma grubu 2023-2024 Eğitim Öğretim yılında Şanlıurfa merkez ilçeler olan Eyyübiye, Haliliye ve Karaköprü'de görev yapan okul öncesi öğretmenlerinden oluşmaktadır. Görüşme soruları ile toplanan verilerin analiz sonuçlarına göre kaynaştırma öğrencilerinin okul ve çevreye uyumunun önemine yönelik öğretmen görüşleri ele alındığında en çok sosyalleşme açısından bu durumun önemli görüldüğü ortaya çıkmıştır. Öğretmen görüşleri incelendiğinde kaynaştırma öğrencileriyle diğer öğrenciler arasında olumlu etkileşim olması öğrencilerin farklılıklara saygı ve hoşgörü geliştirme açısından çok değerli olduğu görülmektedir. Okul öncesi eğitimdeki kaynaştırma öğrencilerinin dil ve iletişim alanında yaşadığı en önemli sorun öğrencilerin kendini ifade edememe sorunudur. Motor becerileri alanında yaşadığı en önemli sorun ise ince motor becerilerinde yaşadığı sorunlardır. Diğer öne çıkan öğretmen görüşlerine göre öğretmenin özel eğitim ile ilgili eğitim alması çocuğun gelişimine katkı sağlaması açısından önemlidir. Sınıfların kalabalık olması kaynaştırma öğrencisine olan ilginin azalmasına sebep olur. Öğretmenlerin mesleki deneyim süresinin fazla olması sınıf içi yaşanan sorunların daha hızlı çözülmesini sağlar.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Sınıf, Kaynaştırma, Öğretmen.

Abstract

One of the main problems encountered in the preschool period is the problems encountered in inclusion practices. The problems encountered in inclusive practices in the preschool period are of critical importance in terms of development. If the classroom environment is not organized in such a way that inclusion students can show their potential, inclusion students will experience adaptation problems, and if the teacher's ability to manage this process is lacking, it will cause other students to experience adaptation problems as well. For a teacher to get efficiency from a classroom, he/she must identify and intervene in all the

* Corresponding author:

Tuğba Sayın is an pre-school teacher at Arifiye kindergarten in Arifiye district of Sakarya city..He completed his undergraduate degree in Trabzon. He completed his master's degree in educational administration in Çanakkale.
Email: btugba.66@mail.com

problems in that classroom environment. Understanding the problems experienced by inclusive students at the pre-school level is of great importance for an effective intervention. The aim of this research, based on the experiences of preschool teachers, is to reveal the problems in inclusion practices. The study group of the research consists of preschool teachers working in Eyyübiye, Haliliye and Karaköprü, the central districts of Şanlıurfa in the 2023-2024 academic year. According to the results of the analysis of the data collected with the interview questions, when the teachers' opinions on the importance of inclusion in students' adaptation to the school and environment were discussed, it was revealed that this situation was seen as the most important in terms of socialization. When teachers' opinions are examined, it is seen that positive interaction between inclusive students and other students is very valuable in terms of developing students' respect and tolerance for differences. The most important problem experienced by inclusive students in pre-school education in the field of language and communication is the problem of students not being able to express themselves. The most important problem in the field of motor skills is the problems in fine motor skills. According to other prominent teacher opinions, teachers need to receive training on special education in terms of contributing to the development of the child. Crowding of classes causes the interest in inclusion students to decrease. More professional experience of teachers helps to solve classroom problems faster.

Keywords: Education, Class, Inclusion, Teacher.

Received: 10 November 2024 * **Accepted:** 30 December 2024 * **DOI:** <https://doi.org/10.29329/ijiasos.2024.1090.1>

GİRİŞ

Eğitim yaşam boyu devam eden bir süreçtir. Bu yolculukta insanlar birbirleriyle sürekli iletişim ve etkileşim halindedir. Eğitimin tanımına bakacak olursak eğitim bireyde istendik davranış oluşturma isteğidir. İnsanlar farklı özelliklerde dünyaya gelirler. Çevreden etkilenecek zaman içinde bu farklılıklar tam anlamıyla şekillenir. Bu bireysel farklılıklar da her bireyin farklı öğrenme süreci içinde olacağını söyler. Eğitim sürecinde arkadaşlarından farklı özellik sergileyen çocuklar ise özel gereksinim ihtiyacı duyarlar. Milli Eğitim Bakanlığı'nın Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nde özel eğitime ihtiyacı olan birey tanımı, “özel eğitim gereksinimi olan çocukların, çeşitli nedenlerden dolayı bireysel ve gelişim özellikleri açısından akranlarından farklılık gösteren birey” şeklinde ifade edilmektedir (MEB, 2006, s. 2). Özel gereksinimi olan çocukların da diğer akranları gibi eğitim hakkı vardır. Bu bireyler akranlarıyla birlikte eğitim görme hakkına sahiptir. Bu süreç Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nde (2006) “kaynaştırma yoluyla eğitim; özel eğitime gereksinimi olan bireylerin eğitimlerini, destek eğitim hizmetleri de sağlanarak yetersizliği olmayan akranları ile birlikte resmî ve özel; okul öncesi, ilköğretim, orta öğretim ve yaygın eğitim kurumlarında sürdürmeleri esasına dayanan özel eğitim uygulamalarıdır” biçiminde ifade edilmiştir. Kaynaştırma öğrencilerinin yaşadığı çeşitli sorunlara yönelik görüşler; okula ve çevreye uyumuna ilişkin görüşler, kaynaştırma öğrencileri ile diğer öğrenciler arasında olumlu etkileşimin önemine yönelik görüşler, kaynaştırma öğrencilerinin dil ve iletişim alanında yaşadığı sorunlar ve motor becerileri alanında yaşadığı sorunlara ilişkin görüşler, sınıfların kalabalık olmasının bu sorunlara nasıl yansıdığı ile ilgili görüşler incelendiğinde özellikle okul öncesi kademesindeki kaynaştırma uygulamalarına yönelik çalışmaların kısıtlı olduğu ve kaynaştırma uygulamalarında

öğretmenlerin mesleki yeterliliklerinin önemine vurgu yapıldığı ve bu konuda yapılan çalışmaların genellikle üst kademelere odaklandığından hareketle böyle bir araştırma yapmaya ihtiyaç doğmuştur.

Okul Öncesi Eğitim ve Önemi

Bir ülkenin hem sosyal hem ekonomik alanda gelişmesi için eğitilmiş nüfusun önemi büyüktür. Bu yüzden toplumlar eğitilmiş nüfusa büyük önem vermektedir. Erken çocukluk eğitimi de çocukları ilköğretime hazırlayan, erken dönemde çocuklardaki dil problemlerini çözen ve evdeki eğitimi destekleyen bir programdır. Okul Öncesi eğitim kapsama alanı olarak çocuğun doğduğu günden itibaren 0-6 yaş grubunu kapsayan ve çocuğun sosyal- duygusal, fiziksel gelişimini destekleyen bir eğitim sürecidir. Çocukların tanımadan bilinçsizce yapılan eğitim çocuğun bütün yaşamını olumsuz etkilemektedir. Bu yüzden okul öncesi eğitim çok önemlidir (Günalp, 2007).

Zorunlu ilköğretim çağına gelmemiş 36-72 aylık çocukları kapsayan okul öncesi eğitim kurumları ana sınıfları, bağımsız anaokulları ve uygulama okulları olarak açılmaktadır (Baran vd., 2007). Okul öncesi eğitim gelişim ve yaygınlaşma bakımından ülkeler arasında farklılaşma olmasına rağmen bütün dünyada bu konuda hassasiyet gözlemlenmektedir. Ülkelerin gelişmişlik düzeylerinde okul öncesi dönemde ulaşılan okullaşma oranı büyük önem taşımaktadır (Arslanargun ve Tapan, 2016).

Okul öncesi eğitimde çocuklar yeni deneyimlerle, “okul”, “öğretmen” gibi kavramlarla ilk kez karşılaşır. Zihin gelişiminin %80’i tamamlanan okul öncesi dönemde çocuğa zengin öğrenme ortamları sunulur. Çocuk okul öncesi dönemde keşfederek öğrenir. Bu dönemde çocuğun bütün gelişim alanları etkilenir ve yaratıcılığı açığa çıkar. İletişim becerileri gelişir, akademik başarısı artar. Çocukların benlik algısının oluşumu desteklenir. Problemleri doğal yollardan çözümlemesini sağlar ve kişiliğinin oluşmasına olanak sağlar. Bu dönemde verilen eğitim özellikle beyin açısından kritik bir öneme sahiptir. Beyin gelişimi ile ilgili çalışmalar yapan araştırmacılar, çocukların öğrenmeye hazır bir şekilde dünyaya geldiklerini ve okul öncesi kademesinin çocukların bilişsel, sosyal-duygusal gelişiminde önemli bir yere sahip olduğunu ortaya koymaktadır (Giren, 2015).

Okul öncesi eğitim dönemi öncelikle çocukların hazır bulunuşluk becerilerinin kazanılması bakımından ve bütün gelişim alanlarının desteklenmesi açısından oldukça büyük öneme sahiptir. Çocuklar çevrelerinden en çok bu dönemde etkilenir. Ayrıca öğrenmeye en açık oldukları dönem bu dönemdir. Bu dönemde oldukça hızlı öğrenirler. Çocuğun beyin gelişimini etkileyen bu dönem ayrıca davranışlarını, alışkanlıklarını büyük ölçüde etkiler. Erken çocukluk döneminin faydaları ile ilgili araştırmalar genişledikçe okul öncesinin ve okul öncesi kurumlarının önemi daha çok anlaşılmaktadır (Eroğlu ve Şimşek, 2021).

Kaynaştırma Kavramı ve Okul Öncesi Eğitimdeki Önemi

Kaynaştırma uygulaması, yetersizliği olan öğrencileri eğitim ortamına bütünüyle dahil etmek, yetersiz olduğu alanlara değil yeteneklerine göre eğitim almasını temsil etmektedir. Fiziksel

kaynaştırma, yetersizliği olan öğrencilerin yetersizliği olmayan öğrencilerle aynı ortamda eğitim almasıdır. Sosyal kaynaştırma, yetersizliği olan öğrencilerin yetersizliği olmayan öğrencilerle iletişim içerisinde olmasıdır. Eğitimsel kaynaştırma ise yetersizliği olan öğrencilerin gereksinimlerine dayalı eğitim almasıdır (Anılan ve Kayacan, 2015).

Kaynaştırma öğrencilerinin gelişimlerine bakıldığında okul öncesi dönem onlar için en fazla yararı sağlayan dönem olarak gözlemlenmektedir. Kaynaştırma uygulamaları olması gerektiği gibi eğitim içine entegre edildiğinde kaynaştırma öğrencilerinin gelişim alanlarında (fiziksel, duygusal, bilişsel gelişim gibi) büyük ölçüde ilerleme sağlanır. Çocuklar bu uygulama sayesinde sosyal çevresine uyum sağlar ve özgüveni gelişir. Kaynaştırma uygulamalarının bir diğer ve en önemli yararlarından birisi de tipik gelişim gösteren çocukların kaynaştırma öğrencilerini tanıması ve onlara karşı duyarlı olmasını sağlamakta, farklılıklara saygı duymayı öğrenmektedir (Buldu, Özer ve Çalışkan, 2021).

Kaynaştırma kavramı genel olarak özel eğitimin temel ilkelerinden birisi olan ‘en az kısıtlayıcı ortam’ ilkesini baz alarak ülkemizde oldukça yaygın olan bir eğitsel yerleştirme uygulamasıdır. Kaynaştırma uygulaması çok yaygın olmasına rağmen bu uygulamada görev alan öğretmenlerin bilgi eksiklikleri olduğu aşikardır (Ardıç, 2010). Kaynaştırma eğitiminde öğretmen kaynaştırma öğrencileri ve normal öğrenciler arasında koordinasyonu sağlamaya çalışır. Aynı zamanda özel eğitim gereksinimi olan çocukların velileri ile normal gelişim gösteren çocukların velileri arasındaki koordinasyonu da sağlama görevini üstlenir. Öğretmen özel gereksinimli öğrencilerin velileri ile normal gelişim sergileyen çocukların velileri arasında çıkacak herhangi bir sıkıntıda velilere duygudaşlık yaptırarak sorunu çözmeye çalışır. Öğretmen kaynaştırma uygulamalarında anahtar rolünü üstlenir ve diğer tüm etmenlerin yolunu açar. O yüzden kaynaştırma uygulamalarında öğretmenin rolü yadsınamayacak kadar çok ve önemlidir (Burak ve Ahmedoğlu, 2022).

Özel gereksinimi olan öğrenciler için oluşturulan normal öğrenciler ile birlikte eğitim alacakları kaynaştırma programı oldukça önemlidir. Bu programın etkili ve verimli olabilmesi için kaynaştırma programına velilerin, öğrencilerin, öğretmenlerin olumlu tutum geliştirmesi ve duygudaşlık yapması gerekmektedir. Bu programların başarılı olması için en önemli etmen öğretmendir. Öğretmen sınıf içi etkinlikleri düzenler, onların ihtiyaç duydukları alanlara yoğunlaşır ve eğitim programını kolaydan zora doğru ayarlar. Öğretmen özel gereksinimi olan çocuklara fırsatlar sunmalı ve onlar için gerekli dönütleri vermelidir (Gülbüz ve Gün Şahin, 2016).

Bu çalışmanın amacı Şanlıurfa ili Haliliye, Karaköprü ve Eyyübiye merkez ilçelerindeki okul öncesi eğitim kurumlarında sınıflarında kaynaştırma öğrencisi olan öğretmenlerin, kaynaştırma eğitiminde karşılaşılan sorunlara yönelik görüşlerinin ortaya konmasıdır. Bu hedefe yönelik olarak şu sorulara cevap aranmaktadır.

1. Kaynaştırma öğrencilerinin okul ve çevreye uyumlarının önemine yönelik öğretmen görüşleri nasıldır?
2. Kaynaştırma öğrencileri ile diğer öğrenciler arasında olumlu etkileşimin önemine yönelik öğretmen görüşleri nasıldır?
3. Okul öncesi eğitimdeki kaynaştırma öğrencilerinin dil ve iletişim becerileri alanında yaşadığı sorunlara yönelik öğretmen görüşleri nasıldır?
4. Okul öncesi eğitimdeki kaynaştırma öğrencilerinin motor becerileri alanında yaşadığı sorunlara yönelik öğretmen görüşleri nasıldır?
5. Okul Öncesi eğitimde mesleki deneyim süresinin kaynaştırma öğrencilerinin sorunlarına yansımaları hakkındaki öğretmen görüşleri nasıldır?
6. Sınıf mevcudunun kalabalık olmasının kaynaştırma öğrencilerinin sorunlarına yansımaları hakkındaki öğretmen görüşleri nasıldır?
7. Okul öncesi öğretmenin özel eğitim konusunda eğitim almasının, kaynaştırma uygulamalarındaki sorunlara etkisi hakkında öğretmen görüşleri nasıldır?

YÖNTEM

Çalışmada Şanlıurfa İlindeki merkez üç ilçede Eyyübiye, Karaköprü ve Haliliye’de görev yapan anaokulu öğretmenlerinin görüşlerine göre kaynaştırma uygulamasında yaşanan sorunların belirlenmesinde nitel araştırma deseninden yararlanılmış olup veri toplama aracı olarak görüşme tekniği kullanılmıştır. Bu çalışma nitel bir çalışma olarak gerçekleştirilmiştir. Seale’e (1999) göre nitel araştırma, bir soruna ilişkin doğal gerçekleri gerçekçi bir şekilde ele almayı amaçlayan öznel bir yorumlama sürecini ifade etmektedir.

Çalışma Grubu

Çalışmanın evreni, 2023-2024 eğitim öğretim yılında Şanlıurfa ili merkez ilçeler olan Eyyübiye, Haliliye ve Karaköprü’de görev yapmakta olan okul öncesi öğretmenlerinden oluşmuştur. Evren değere ulaşmak zor olduğu için evrenden örneklem alma yoluna gidilmiştir. Çalışma örnekleminin seçiminde kolayda örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Ancak bu yöntem tüm hedefi temsil etmekte sınırlı kalmaktadır. Örnekleme dahil edilen bireyler tüm hedefin özelliklerini yansıtamayacağından sonuçların genellenebilirliği azalacaktır. Ayrıca araştırma bulgularının farklı zaman ve koşullar altında tekrarlanabilirliği düşük olacaktır. Çalışma grubu belirlenirken kolay ulaşılabilirlik bakımından (Karasar, 2019) araştırmacının görev yaptığı yer, çalışmanın örneklemini olarak belirlenmiştir.

Tablo1. Örneklem grubunun dağılımı.

Değişken	Kategori	Frekans	Yüzde(%)
Cinsiyet	Kadın	35	%87,5
	Erkek	5	%12,5
Mesleki Kıdem	1-5 yıl	21	%52,5
	6-10 yıl	11	%27,5
	11-15 yıl	4	%10
	16-20 yıl	3	%7,5
	20 yıl ve üstü	1	%2,5
Okuttuğunuz Yaş Grubu	3 yaş	2	%5
	4 yaş	11	%27,5
	5 yaş	27	%67,5
Mezun Olduğunuz Fakülte	Eğitim Fakültesi	28	%70
	Açık Öğretim Fakültesi	12	%30
Kaynaştırma Eğitimi ile İlgili Hizmet içi Eğitim Durumu	Aldım	10	%25
	Almadım	30	%75
Sınıf Mevcudu	15 kişi ve daha az	4	%10
	16-20 kişi	11	%27,5
	21-25 kişi	21	%52,5
	26 ve üzeri	4	%10
Kaynaştırma Öğrencisi Sayısı	1 öğrenci	35	%87,5
	2 öğrenci	5	%12,5

Katılımcıların 5'i erkek 35'i ise kadındır. Katılımcıların 21'i 1-5 yıl mesleki kıdeme sahipken 11'i 6-10 yıl, 4'ü 11-15 yıl, 3'ü 16-20 yıl, 1'i 20 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahiptir. Yine katılımcıların 2'si 3 yaş grubunu okuturken 11'i 4 yaş grubunu, 27'si 5 yaş grubunu okutmaktadır. Katılımcıların 28'i eğitim fakültesi mezunuyken 12'si açık öğretim fakültesi mezunudur. Yine katılımcıların 10'u kaynaştırma eğitimine yönelik hizmet içi eğitim almışken 30'u bu eğitimi almamıştır. Katılımcıların 4'ü 15 kişi ve daha az sınıf mevcuduna sahipken, 11'i 16-20 kişi, 21'i 21-25 kişi ve 4'ü 25 ve üzeri sınıf mevcuduna sahiptir. Katılımcıların 35'inin sınıfında 1 kaynaştırma öğrencisi bulunuyorken 5'inin sınıfında 2 kaynaştırma öğrencisi vardır.

Veri Toplama Aracı

Okul öncesi öğretmenlerin kaynaştırma uygulamalarındaki sorunlara ilişkin görüşlerine uygun olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu oluşturulmadan önce kaynaştırma uygulamalarındaki sorunlara ilişkin kullanılan bazı sorular incelenmiştir. Bu alan yazın taraması sonucunda yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Bu form hazırlanırken uzman görüşleri alınmıştır ve forma son hali verilmiştir. Görüşmeler sırasında Kişisel Bilgi Formu ve Görüşme Formu kullanılmıştır. Görüşmeler 10-25 dakika arasında gerçekleşmiştir.

Kişisel Bilgiler Formu: Formda, araştırmanın amacı kısaca belirtilmiş ve uygulama için yönergeye yer verilmiştir. Bu formda katılımcılardan cinsiyet, kıdem, özel eğitim ile ilgili eğitim alma düzeyi özelliklerini ortaya koyacak bilgiler istenmiş, kimlik bilgilerini ortaya koyacak ifadeler yer verilmemiştir.

Görüşme Formu: Formda, anaokullarında görev yapan öğretmenlerin kaynaştırma uygulamalarında karşılaştıkları sorunları belirlemek için bazı sorulara yer verilmiştir. Bu formda kaynaştırma öğrencilerin dil becerileri alanında, motor becerileri alanında yaşadığı sorunlar ve uyum problemleri ile ilgili bilgiler istenmiştir.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada, yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak elde edilen yanıtlar detaylı bir şekilde incelenmiş ve tematik olarak gruplandırılmıştır. Bu yöntem, araştırmacıya katılımcıların yanıtlarına göre derinlemesine bilgi edinme esnekliği sağlar. Katılımcıların yanıtları incelenerek belirli temalar altında gruplandırılmıştır. Bu, verilerin anlamlı bir şekilde organize edilmesine yardımcı olmuştur. Katılımcıların mahremiyetini korumak amacıyla gerçek isimler yerine kodlar kullanılarak katılımcıların ifadeleri doğrudan alıntılarla desteklenerek ana bulgular net bir şekilde sunulmuştur. Bu, etik açıdan önemli bir uygulamadır. Katılımcıların ifadelerini doğrudan alıntılarla desteklemek sonuçların daha inandırıcı olduğunu gösterir. Veriler üzerinde frekans analizi yapılarak benzer görüşler belirlenmiş ve içerik analizi yöntemiyle metinlerin sistemli bir şekilde yorumlanması sağlanmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde okul öncesi öğretmenlerin kaynaştırma uygulamalarındaki sorunlara ilişkin görüşlerinin belirlenmesi için hazırlanan görüşme soruları yoluyla elde edilen verilerin analiz sonuçlarına ait bulgular yer almaktadır. Katılımcı görüşlerinden doğrudan alıntılar ile çalışma özetlenmiştir.

Kaynaştırma Öğrencilerinin Okula ve Çevreye Uyumunun Önemine Yönelik Bulgular

Öğretmenlere okul öncesi eğitimde kaynaştırma öğrencilerinin okula ve çevreye uyumunun önemine yönelik soru yöneltilmiştir ve ortaya çıkan bulgular aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 2. Kaynaştırma öğrencilerinin okula ve çevreye uyumunun önemine yönelik görüşler.

Görüş	Frekans	Öğretmen Görüşleri
Sosyalleşme açısından önemli	17	Ö2,Ö5,Ö8,Ö9,Ö14,Ö15,Ö16,Ö17,Ö18,Ö20,Ö23,Ö26,Ö28,Ö31,Ö33,Ö34,Ö35,
Duygusal gelişimi açısından önemli	9	Ö3,Ö4,Ö14,Ö18,Ö23,Ö31,Ö32,Ö37,Ö38
Akran öğrenimi açısından önemli	9	Ö2,Ö5,Ö9,Ö22,Ö23,Ö24,Ö25,Ö35,Ö36
Diğer öğrencilerin farklılıklara saygı duyması açısından önemli	8	Ö7,Ö14,Ö24,Ö25,Ö26,Ö31,Ö33,Ö38
Kendini ifade etme açısından önemli	5	Ö1,Ö10,Ö15,Ö23,Ö24

Kaynaştırma öğrencilerinin okul ve çevreye uyumunun önemine yönelik öğretmen görüşlerine göre; en fazla sosyalleşme açısından önemli olduğu, sonra sırasıyla duygusal gelişim ve akran öğrenimi açısından önemli olduğu görüşü dile getirilmiştir. Bu görüşleri diğer öğrencilerin farklılıklara saygı duyması açısından önemli ve kendini ifade etme açısından önemli görüşleri takip etmektedir.

Sosyalleşme açısından önemli gördüğünü belirten Ö2 bu konuda şu ifadeyi kullanmıştır: *“Kaynaştırma öğrencisinin akranlarından ve sosyal çevreden soyutlanmadan birlikte eğitim öğretim görmesi çocuğun sosyal ortamlara ilişkilere kolay uyum sağlamasını sağlar.”*

Bu konuda Ö17 ise şu görüşü belirtmiştir: *“Kaynaştırma öğrencilerinin sosyal alanlarda, insan ilişkilerinde olumlu bir yol izleyebilmeleri için okul öncesi eğitim döneminin hayati önem taşıdığını ve çocukların en çok da bu dönemde desteklenmesi gerektiğini düşünüyorum.”*

Duygusal gelişim açısından önemli gördüğünü belirten Ö32 bu konuda şu ifadeyi kullanmıştır: *“Özgüven, takdir edilme ve sorumluluk duygusu gibi sosyal gelişim alanlarında yaşitlarıyla aynı koşullarda eğitim gördükleri için toplum içinde kendilerini daha değerli bireyler olarak görürler ve yetersizlik duygusuna kapılmazlar.”*

Akran öğrenimi açısından önemli gördüğünü belirten Ö25 ise bu konuda şu ifadeyi kullanmıştır: *“Kaynaştırma öğrencileri kendi yaş grubuna uygun arkadaşlarıyla beraber olmalıdır. Hem kendi gelişimleri hem de arkadaşlarının bilinçlenmesi ve ona rol model olup yardımlaşmayı öğrenmeleri için önemsiyorum.”*

Diğer öğrencilerin farklılıklara saygı duyması açısından önemli gördüğünü belirten Ö14 bu konuda şu ifadeyi kullanmıştır: *“Kaynaştırma eğitimin çocukların topluma kazandırılması, soyutlanmaması açısından çok gerekli olduğunu düşünüyorum. Normal gelişim gösteren çocuklarda da empati, farklılıklara saygı konusunda farkındalık ve anlayış kazandırmaktadır.”*

Kaynaştırma Öğrencileri İle Diğer Öğrenciler Arasında Olumlu Etkileşimin Önemine Yönelik Bulgular

Öğretmenlere kaynaştırma öğrencileriyle diğer öğrenciler arasında olumlu etkileşimin önemine yönelik sorulan soru sonucunda ortaya çıkan bulgular aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 3. Kaynaştırma öğrencileriyle diğer öğrenciler arasında olumlu etkileşiminin önemine yönelik görüşler.

Görüş	Frekans	Öğretmen Görüşleri
Farklılıklara saygı açısından önemli	13	Ö1,Ö2,Ö5,Ö7,Ö12,Ö13,Ö14,Ö15,Ö24,Ö27,Ö32,Ö37,Ö39
Akran öğrenimi açısından önemli	10	Ö1,Ö2,Ö3,Ö4,Ö5,Ö10,Ö21,Ö22,Ö37,Ö40
Yardımlaşmayı artırma açısından önemli	9	Ö1,Ö3,Ö9,Ö26,Ö27,Ö31,Ö32,Ö35,Ö37
Çevreye uyum sağlaması açısından önemli	7	Ö1,Ö2,Ö4,Ö8,Ö26,Ö27,Ö29
Kaynaştırma öğrencilerinin toplumsal kuralları öğrenmesi açısından önemli	6	Ö8,Ö23,Ö26,Ö31,Ö32,Ö37
Kaynaştırma öğrencilerinin özgüven kazanması açısından önemli	4	Ö1,Ö3,Ö27,Ö32
İletişim problemlerin azalması açısından önemli	4	Ö9,Ö11,Ö16,Ö30

Kaynaştırma öğrencileriyle diğer öğrenciler arasında olumlu etkileşimin önemine yönelik görüşler ele alındığında farklılıklara saygının en fazla öneme sahip olduğu görüşü öne çıkmıştır. Daha sonra sırasıyla akran öğrenimi, yardımlaşmayı artırma, çevreye uyum sağlama ve kaynaştırma öğrencilerinin toplumsal kuralları öğrenmesi açısından önemli olduğu görüşleri dile getirilmiştir. Bu görüşlerin yanısıra öğretmenlerin kaynaştırma öğrencilerinin özgüven kazanması ve iletişim problemlerinin azalması açısından da önemli gördükleri görülmüştür.

Farklılıklara saygı açısından önemli gördüğünü belirten Ö32 şu ifadeyi kullanmıştır: *“Bu gruptaki çocukların kendilerini özgüven içerisinde bulunmasını, normal gelişim gösteren çocukların ise yardımlaşma, merhamet, empati gibi duygu ve değerlerin yaşayarak davranışlarına yanıtılmasına etli sağlar. Böylece kaynaştırma öğrencilerinin de diğer bireylerden farklı olmadığının önemi anlaşılmış olur.”*

Akran öğrenimi açısından önemli olduğunu belirten Ö1 ise bu konuda şu ifadeyi kullanmıştır: *“Kaynaştırma öğrencisinin kendine güveni artar, cesaret, sorumluluk, takdir edilme gibi becerileri artar. Normal öğrencinin sorumluluk alma, yardımlaşma, paylaşma gibi becerileri artar. Bireysel farklılıkları doğal karşılar ve saygı gösterir. Engellilerle birlikte yaşamayı öğrenir. Kaynaştırma öğrencisi normal öğrencileri model alarak olumlu davranışları öğrenir, uyum sağlaması kolaylaşır.”*

Yardımlaşmayı artırma açısından önemli olduğunu belirten Ö37 bu konuda şu ifadeyi kullanmıştır: *“Her iki taraf içinde önemlidir. Kaynaştırma olmayan öğrencilerde yardımlaşma, empati kurma, merhamet ve şükür değerleri gelişir. Kaynaştırma öğrencisi açısından değer görme, akranını örnek alma, becerilerini geliştirme, kabul görme gibi olumlu etkileri vardır.”*

Çevreye uyum sağlaması açısından önemli olduğunu belirten Ö8 bu konuda ise şu ifadeyi kullanmıştır: “Diğer öğrencilerle olumlu etkileşim sayesinde çevreye uyum sağlar, toplumsal kuralları öğrenir ve sosyalleşir.”

Kaynaştırma Öğrencilerinin Dil ve İletişim Becerileri Alanında Yaşadığı Sorunlara Yönelik Bulgular

Öğretmenlere okul öncesi eğitimdeki kaynaştırma öğrencilerinin dil ve iletişim becerileri alanında yaşadığı sorunlara yönelik sorulan soru sonucunda ortaya çıkan bulgular aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 4. Kaynaştırma öğrencilerinin dil ve iletişim becerileri alanında yaşanan sorunlara yönelik görüşler.

Görüş	Frekans	Öğretmen Görüşleri
Kendini ifade edememe	17	Ö1,Ö2,Ö6,Ö7,Ö8,Ö14,Ö17,Ö20,Ö21,Ö23,Ö24,Ö25,Ö26,Ö31,Ö32,Ö37,Ö39
Kendilerini yetersiz hissetmek	6	Ö1,Ö3,Ö4,Ö24,Ö32,Ö33
Akran zorbalığına maruz kalma	5	Ö6,Ö7,Ö23,Ö27,Ö40
Arkadaşlık kurmada zorluk	4	Ö5,Ö21,Ö22,Ö26
Duygusal yönde eksiklik	2	Ö10,Ö11

Kaynaştırma öğrencilerinin dil ve iletişim alanında yaşadığı sorunlara yönelik görüşler ele alındığında en önemli sorunun kaynaştırma öğrencilerinin kendini ifade edememe sorunu olduğu görülmektedir. Daha sonra sırasıyla kendilerini yetersiz hissetme, akran zorbalığına maruz kalma, arkadaşlık kurmada zorluk ve duygusal yönde eksiklik hissetme gibi sorunlar öğretmenler tarafından dile getirilmiştir.

Kendini ifade edememe sorunu yaşadığını belirten Ö25 şu ifadeyi kullanmıştır: “Kendilerini kolay ifade edemiyorlar. İçeride kapanık ve çevreden kendilerini izole edebiliyorlar. Güven problemi yaşıyorlar.”

Bu konuda Ö37 ise şu görüşü belirtmiştir: “Anlamlı cümle kuramama, kekemelik, ses tonunu ayarlayamama, sesin geldiği yönü bilememe, aşırı yüksek sese tepki gösterme, kendini ifade edememe, anlaşılama, vs.”

Kendilerini yetersiz hissettiklerini belirten Ö32 şu ifadeyi kullanmıştır: “Kendilerini yeterince ifade edemedikleri için zaman zaman yetersizlik duygusuyla karşılaşabiliyorlar bu da hem akranlarıyla hem de öğretmenleriyle iletişimde düşündüklerini dile getiremedikleri için bu defa şiddet, inatçılık gibi olumsuz duyguların oluşmasına sebep olabilmektedir.”

Akran zorbalığına maruz kaldıklarını belirten Ö23 şu ifadeyi kullanmıştır: “Kendini ifade edememe, hırçın davranma, akran zorbalığına maruz kalma, dışlanma.”

Kaynaştırma Öğrencilerinin Motor Becerileri Alanında Yaşadığı Sorunlara Yönelik Bulgular

Öğretmenlere okul öncesi eğitimdeki kaynaştırma öğrencilerinin motor becerileri alanında yaşadığı sorunlara ilişkin sorulan soru sonucunda ortaya çıkan bulgular aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 5. Kaynaştırma öğrencilerinin motor becerileri alanında yaşanan sorunlara yönelik görüşler.

Görüş	Frekans	Öğretmen Görüşleri
İnce motor becerilerinde daha çok zorlanırlar	12	Ö4,Ö11,Ö13,Ö15,Ö16,Ö22,Ö24,Ö25,Ö26,Ö31,Ö32,Ö40
Özgüven problemleri yaşarlar	3	Ö1,Ö14,Ö27
Dikkat dağınıklığı yaşarlar	3	Ö3,Ö28,Ö32
Yalnızlığı tercih ederler	3	Ö9,Ö20,Ö23
Motivasyon düşüklüğü yaşarlar	2	Ö5,Ö20

Kaynaştırma öğrencilerinin motor becerileri alanında yaşadıkları sorunlara yönelik öğretmen görüşleri ele alındığında ince motor becerileri alanında en fazla sorunun yaşandığı görülmektedir. Daha sonra sırasıyla özgüven problemleri yaşama, dikkat dağınıklığı yaşama, yalnız kalmayı tercih etme ve motivasyon düşüklüğü sorunlarının yaşandığı belirtilmiştir.

İnce motor becerileri alanında sorun yaşadıklarını belirten Ö4 şu ifadeyi belirtmiştir: “Özellikle ince motor becerilerinde önemli ölçüde güçlükler yaşıyorla. Başaramadıklarını kabul ederek pes etme davranışı sık sık görülmektedir.”

Bu konuda Ö11 ise şu ifadeyi kullanmıştır: “Öğrencinin özel gereksinimine göre sorunların değiştiğini düşünüyorum, motor becerileri yaşıtlarıyla uyumlu gelişim göstermemektedir. İnce motor becerileri genellikle yaşıtlarına göre geridir. İnce motor becerileri daha çok dikkat gerektirdiği için bu becerilerde daha çok zorlanmaktadırlar.”

Özgüven problemleri yaşadıklarını belirten Ö1 şu ifadeyi kullanmıştır: “Küçük kas becerilerinde çok yeterli olmadığı durumlarda arkadaşlarından daha geride kalacak bu da onun isteksiz olmasına ve özgüven problemlerine yol açabilir. Büyük kas becerilerinde fiziksel şartların yetersiz olması durumunda çocuk istediği gibi hareket edemeyecek bu onu mutsuz edecek ve okula gelme isteğini azaltacak.”

Dikkat dağınıklığının yaşandığını belirten Ö32 şu ifadeyi belirtmiştir: “Akranlarıyla aynı anda ilerleyemezler, etkinliklerde, oyunlarda süre sıkıntısı yaşarlar, makas tutma, kalem kullanma gibi küçük kas gelişimi gerektiren etkinliklerde dikkat dağınıklığı yaşarlar.”

Yalnız kalmayı tercih ettiklerini belirten Ö9 şu ifadeyi kullanmıştır: “Daha sakın oynama var. Koşma vb. becerileri yerine daha çok kendi başına oturup yalnız bir oyuncakla oynamak istiyorlar.”

Özel Eğitim İle İlgili Eğitim Almanın Kaynaştırma Uygulamalarındaki Sorunlara Etkisine Yönelik Bulgular

Öğretmenlere okul öncesi öğretmeninin özel eğitim ile ilgili eğitim almasının kaynaştırma uygulamasının sorunlarına ilişkin bakış açısını nasıl etkilediği ile ilgili sorulan soru sonucunda ortaya çıkan bulgular aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 6. Özel eğitim ile ilgili eğitim almanın kaynaştırma uygulamalarındaki sorunlara etkisine yönelik görüşler.

Görüş	Frekans	Öğretmen Görüşleri
Kaynaştırma öğrencisinin gelişimini olumlu yönde etkiler	11	Ö4,Ö7,Ö8,Ö10,Ö11,Ö12,Ö15,Ö16,Ö17,Ö37,Ö39
Öğrenciye nasıl yaklaşacağını bilir	10	Ö3,Ö8,Ö11,Ö12,Ö13,Ö21,Ö22,Ö29,Ö30,Ö38
Sorunlara farklı bakış açısıyla bakmaya yarar	4	Ö19,Ö20,Ö23,Ö27
İletişim problemlerin önüne geçer	4	Ö2,Ö3,Ö31,Ö32

Özel eğitim ile ilgili eğitim almanın kaynaştırma uygulamalarındaki sorunlara etkisine yönelik görüşler incelendiğinde öğretmenlerin özel eğitim ile ilgili eğitim almasının kaynaştırma öğrencisinin gelişimini olumlu yönde etkilediği görüşü öne çıkmıştır. Daha sonra sırasıyla öğrenciye yaklaşım biçimini bilme, sorunlara farklı bakış açısından bakma ve iletişim problemlerinin önüne geçme konusunda etkileri olduğu görüşleri belirtilmiştir.

Kaynaştırma öğrencisinin gelişimini olumlu yönde etkilediğini belirten Ö4 şu ifadeyi kullanmıştır: “Çocuğun daha çok gelişimini destekleyecek etkinliklere yer verirken karar verebilmesinde çok önemli bir yer tutar.”

Bu konuda Ö37 ise şu ifadeyi kullanmıştır: “Alanında uzman öğretmenlerle özel eğitim ihtiyacına yönelik eğitim alması, olumlu yönde gelişim sağlayacaktır. Gerekli durumlarda özel eğitim öğretmeniyle iletişim içinde olmak çocuk için faydalı olacaktır.”

Öğrenciye nasıl yaklaşacağını bilir görüşünü belirten Ö3 şu ifadeyi kullanmıştır: “Çocuklarla nasıl iletişim kuracağını, nasıl etkinliklere yer vereceğini ve nasıl yaklaşacağını bilir.”

Bu konuda Ö29 ise şu ifadeyi kullanmıştır: “Sınıfına gelme ihtimali olan kaynaştırma öğrencisiyle ve onu sıkıntılarıyla sorunlarıyla, nasıl eğitim verebileceği, dosyası belgeleri hakkında bilgi sahibi olur ve yıl boyu bilinçli halde hareket eder.”

Sorunlara farklı bakış açısıyla bakmaya yarar görüşünü belirten Ö27 şu ifadeleri kullanmıştır: “Öğretmen kendine güvenir. Kendine güvenen öğretmen ne yapacağını, öğretimi nasıl planlaması gerektiğini bilir. Olabilecek problemlere pratik çözüm üretir.”

Kalabalık Sınıf Mevcudunun Kaynaştırma Öğrencilerinin Sorunlarına Yansımaya Yönelik Bulgular

Kalabalık sınıf mevcudunun kaynaştırma öğrencilerinin sorunlarına yansımaya yönelik öğretmenlere sorulan soru sonucunda ortaya çıkan bulgular aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 7. Kalabalık sınıf mevcudunun kaynaştırma öğrencilerinin sorunlarına yansımaya yönelik görüşler.

Görüşler	Frekans	Öğretmen Görüşleri
Bireysel ilgi azalır	25	Ö1,Ö2,Ö5,Ö6,Ö7,Ö8,Ö9,Ö10,Ö11,Ö12,Ö13,Ö15,Ö16,Ö17,Ö21,Ö22,Ö23,Ö25,Ö29,Ö31,Ö36,Ö37,Ö38,Ö39
Kaynaştırma öğrencisinin gelişiminin ilerlemesi yavaşlar	4	Ö7,Ö27,Ö32,Ö34
İletişim problemleri artar.	4	Ö20,Ö22,Ö24,Ö30
Kaynaştırma öğrencisi kendisini güvende hissetmez	1	Ö18

Kalabalık sınıf mevcudunun kaynaştırma öğrencilerinin sorunlarına nasıl yansıdığı ile ilgili görüşler ele alındığında, öğretmenler sınıfların kalabalık olmasından dolayı en fazla yaşanan sorunun bireysel ilginin azalması olduğunu ifade etmişlerdir. Daha sonra sırasıyla kaynaştırma öğrencisinin gelişiminin ilerlemesinin yavaşlaması, iletişim problemlerinin artması ve kaynaştırma öğrencisinin kendisini güvende hissetmemesi görüşleri belirtilmiştir.

Bireysel ilginin azaldığını söyleyen Ö5 bu konuda şu ifadede bulunmuştur: “Bazı durumlarda bireysel takip ve ilgi gerekmektedir. Ancak sınıfların kalabalık olması birebir ilgi ve takibi olumsuz etkileyebilmektedir.”

Bu konuda Ö16 ise şu ifadeyi kullanmıştır: “Öğretmenin sınıfta daha fazla çocukla ilgilenmesi kaynaştırma öğrencisine yeterince vakit ayıramayacağını onunla birebir etkileşime girme fırsatını azaltır.”

Kaynaştırma öğrencisinin gelişiminin ilerlemesinin yavaşlayacağını söyleyen Ö7 ise şu ifadeyi kullanmıştır: “Kalabalık sınıf mevcutlarında öğrencilere bireysel olarak ayrılan zamanı kısaltmakta bu durum kaynaştırma öğrencisinin sınıfa kazandırılması ve gelişimin ilerlemesini de yavaşlatmaktadır.”

İletişim problemlerinin artacağını söyleyen Ö30 şu ifadeyi kullanmıştır: “Çok kalabalık sınıf olduğu zaman öğrencinin sorunlarıyla ilgilenme şansı ya da onun kendini ifade edebilme şansı zor oluyor.”

Mesleki Deneyim Süresinin Kaynaştırma Uygulamalarındaki Sorunlar Üzerindeki Etkisine Yönelik Bulgular

Öğretmenlere okul öncesi öğretmeninin mesleki deneyim süresinin kaynaştırma uygulamalarındaki sorunlar üzerindeki etkisi hakkında sorulan soru sonucunda ortaya çıkan bulgular aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 8. Mesleki deneyim süresinin kaynaştırma uygulamalarındaki sorunlar üzerindeki etkisine yönelik görüşler.

Görüşler	Frekans	Öğretmen Görüşleri
Mesleki tecrübe sorunları daha hızlı çözmesine yardımcı oluyor	13	Ö5,Ö6,Ö15,Ö17,Ö19,Ö21,Ö22,Ö23,Ö31,Ö36,Ö37,Ö39,Ö40
Her öğrenci grubuyla farklı bilgiler öğrenmesini sağlıyor	10	Ö2,Ö4,Ö7,Ö9,Ö10,Ö11,Ö12,Ö13,Ö14,Ö16
Ne kadar çok kaynaştırma öğrencisiyle karşılaştığı önemli	7	Ö8,Ö22,Ö24,Ö25,Ö29,Ö30,Ö35
Öğretmen kendini yetersiz hissetmez	6	Ö1,Ö12,Ö14,Ö15,Ö27
Bilgili ve donanımlı olması	3	Ö3,Ö32,Ö34

Öğretmenin mesleki deneyim süresinin kaynaştırma uygulamalarındaki sorunlara etkisi hakkında sorulan soru sonucunda öğretmenler mesleki tecrübenin sorunları hızlı çözmeye etkili olduğunu belirtmişlerdir. Daha sonra sırasıyla her öğrenci grubuyla farklı bilgiler öğrenmesini sağlama, ne kadar çok kaynaştırma öğrencisiyle karşılaştığının önemli olduğu, öğretmen kendisini yetersiz hissetmeyeceği ve son olarak bilgi ve donanımlı olmasını sağlayacağı görüşleri belirtilmiştir.

En fazla dikkat çeken ve frekansı fazla olan görüşler aşağıda verilmiştir.

Mesleki tecrübe, sorunları daha hızlı çözmesine yardımcı olur konusunda görüş bildiren 1-5 yıl tecrübeye sahip bir katılımcının (Ö5) görüşü aşağıda verilmiştir.

...bazı durumlarda öğrencinin tepkisini önceden tahmin etmek, orta yolu bulmak gerekir. Mesleki tecrübeye bu durumda çok önemli bir yerdedir ...

Bu konuda 1-5 yıl tecrübeye sahip Ö15 şu görüşü belirtmiştir: “...Öğretmenlik yapılarak deneyimlenerek kendini geliştirerek olur. Her yeni yaşanan deneyim hem öğretmeni geliştirir. Hem de öğrenciye olan tutum değişir ...”

Her öğrenci grubuyla farklı bilgiler öğrenmesini sağlıyor görüşünü bildiren 1-5 yıl tecrübeye sahip Ö7 katılımcısının görüşü aşağıda verilmiştir.

...farklı kaynaştırma öğrencileriyle tanışarak ve aldığı eğitimler yoluyla kendisine yeni bilgi ve deneyimler katmakta bunları yeni öğrencilerine de yansıtmaktadır ...

Bu konuda 1-5 yıl tecrübeye sahip Ö14 ise şu görüşü belirtmiştir: “...öğretmen deneyim kazandıkça, farklı bireysel gereksinimli öğrencilerle çalıştıkça problem çözme becerisi ve olaylara hakimiyeti artıyor ...”

Ne kadar çok kaynaştırma öğrencisiyle karşılaştığı önemli görüşünü bildiren 16-10 yıl tecrübeye sahip Ö22 aşağıdaki görüşü belirtmiştir.

...deneyim süresince hiç kaynaştırma öğrencisi ile karşılaşmamışta olabilir. Karşılaşılan her kaynaştırma öğrencisi öğretmene tecrübe katıyor bence ...

Öğretmen kendini yetersiz hissetmez görüşünü bildiren 16-10 yıl tecrübeye sahip Ö27 katılımcısının görüşü aşağıda verilmiştir.

...deneyimli bir öğretmen kaynaştırma öğrencisi olduğu zaman sınıfa eğt-ögr. Çıkabilecek aksaklıkları bilir ve önlemlerini alır. Yetersiz hissetmez kendini, öğrenciyi cesaretlendirir ...

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Katılımcı öğretmenlerin yanıtlarına göre okul öncesi eğitimde kaynaştırma öğrencilerinin okula ve çevreye uyumunun önemine ilişkin öğretmenlerin görüşleri bağlamında en fazla sosyalleşme açısından önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Şahin (2010) ise kaynaştırmanın özel eğitime muhtaç öğrencilerin genel eğitim sınıflarında, normal öğrencilerle birlikte eğitim görmelerine olanak tanıyan bir eğitim yaklaşımı olduğunu belirtmiştir. Bu yaklaşımın temel amacının, özel eğitime muhtaç öğrencilerin sosyal, duygusal ve akademik açıdan genel eğitimdeki akranlarıyla birlikte olmalarını sağlayarak sosyalleşmelerini teşvik etmek olduğunu ifade etmiştir. En fazla öneme sahip ikinci görüş ise duygusal gelişim açısından önemlidir görüşü olmuştur. Bu görüşü destekler nitelikte Gülay (2009) ise okul öncesi dönemde çocukların okula uyum sağlamasının, akranları ile iyi anlaşmasının çocuğun ileriki yaşamlarında sosyal duygusal gelişimini olumlu yönde etkilediğini belirtmiştir.

Öğretmenler tarafından belirtilen kaynaştırma öğrencileri ile diğer öğrenciler arasında olumlu etkileşimin önemine ilişkin sorulan soru sonucunda olumlu etkileşimin en fazla farklılıklara saygı açısından önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Daha sonra sırasıyla akran öğrenimi, yardımlaşmayı artırma, çevreye uyum sağlama, kaynaştırma öğrencilerinin toplumsal kuralları öğrenmesi, kaynaştırma öğrencilerinin özgüven kazanması ve son olarak iletişim problemlerinin azalması bakımından önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sökmen vd. (2019)’a göre kaynaştırma öğrencilerinin öğrenme ortamlarında diğer öğrencilerle olan etkileşimlerinin olumlu olduğunu göstermektedir. İki önemli kategori olarak belirtilen öğrenciler arası karşılıklı iletişim ve normal eğitim alan öğrencilerin kaynaştırma öğrencisine saygı göstermesi, kaynaştırma programlarının etkili bir şekilde çalıştığını işaret etmektedir. Normal eğitim alan öğrencilerin, kaynaştırma öğrencilerine saygı gösterdikleri ve onları kabul ettikleri belirtilmiştir. Bu, kaynaştırma öğrencilerinin sınıf içinde kendilerini güvende hissetmelerini sağlar ve okulun bir parçası oldukları duygusunu pekiştirir. Ayrıca, normal eğitim alan

öğrencilerin kaynaştırma öğrencilerini dışlamadıkları ve onları topluluğun bir parçası olarak gördükleri anlaşılmaktadır. Sökmen vd. (2019)'nin yaptığı çalışma ile yapılan bu çalışmanın bu görüşü örtüşmekteyken, yapılan bu çalışmada kaynaştırma öğrencileri ile diğer öğrenciler arasında olumlu etkileşim için az öneme sahip iletişim problemlerinin azalması görüşü ortaya çıkarken Sökmen vd. (2019)'nin araştırmasında en önemli sonuç öğrenciler arasındaki etkileşim ve iletişimin olumlu olduğu belirtilmiştir. Öğrenciler arası etkileşimin olumlu olması, kaynaştırma öğrencilerinin sosyal becerilerini geliştirmelerine ve okula entegre olmalarına yardımcı olur.

Okul öncesi eğitimdeki kaynaştırma öğrencilerinin dil ve iletişim becerileri alanında yaşadığı sorunlar çerçevesinde en çok yaşanan sorunun kaynaştırma öğrencilerinin kendini ifade edememe sorunu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca kendilerini yetersiz hissetmeleri, akran zorbalığına maruz kalmaları, arkadaşlık kurmada zorluk ve duygusal yönden eksik hissetmeleri diğer sonuçlar arasındadır. Tiryaki'nin (2022) araştırmasında, ilkökul düzeyinde zihinsel yetersizliği olan öğrencilerin pragmatik dil becerilerinin, tipik gelişim gösteren akranlarından daha düşük olduğu bulgusu, bu öğrenci grubunun dil becerilerinin desteklenmesi gerekliliğini göstermektedir. Namlı (2023) araştırmasında pragmatik dilin, dilin kullanımıyla ilgili kuralları ve beklentileri içerdiği, konuşan kişinin niyetini, ifadelerin özel biçimlerini ve dinleyicide nasıl bir etki bırakacağını belirlediği görüşü ortaya çıkmıştır. Bu nedenle, Tiryaki (2022) araştırmasında kaynaştırma programlarında sadece dil becerilerinin değil, aynı zamanda sosyal becerilerin de desteklenmesinin önemli olduğu görüşünü bildirmiştir. Yapılan çalışmada en az tekrar eden görüş, arkadaşlık kurmada zorluk ve duygusal yönde eksik hissetmeleri iken Tiryaki'nin (2022) araştırmasında en önemli sonuç, pragmatik dil becerileri ile sosyal beceriler arasındaki yüksek düzeyde anlamlı ilişkinin olmasıdır. Yapılan bu çalışmanın sonuçlarıyla Tiryaki'nin (2022) çalışması sonuçları bu yönüyle örtüşmemektedir.

Katılımcıların okul öncesi eğitimdeki kaynaştırma öğrencilerinin motor becerileri alanında yaşadığı sorunlara ilişkin görüşleri ince motor becerilerinde yaşadığı zorluklar olarak öne çıkarken, diğer faktörler arasında özgüven problemleri yaşamaları, dikkat dağınıklığı yaşamaları, yalnızlığı tercih etmeleri ve motivasyon düşüklüğü yaşamaları yer almaktadır. İçten vd.'nin (2022) araştırmasında bazı kaynaştırma öğrencilerinin motor becerilerinde belirli zorluklar yaşayabileceği ve bu tür etkinliklere katılmakta güçlük çektikleri sonucu ortaya çıkmıştır. Bazı kaynaştırma öğrencilerinin ise el becerisi veya koordinasyon problemleri nedeniyle kalem kullanımı gerektiren etkinliklere katılmakta zorlanabileceği görüşünü savunmuştur. İçten vd.'nin (2022) çalışması ile yapılan bu çalışmanın sonuçları bu yönüyle birbirine benzerdir.

Okul öncesi öğretmenin özel eğitime yönelik eğitim almasının, kaynaştırma uygulamalarındaki sorunları nasıl etkilediği incelendiğinde en fazla etki eden görüşün kaynaştırma öğrencisinin gelişimini olumlu yönde etkilemesi olmuştur. Daha sonra sırasıyla etki eden görüşler, öğrenciye nasıl yaklaşacağını bilmek, sorunlara farklı bakış açısıyla bakmak ve iletişim problemlerinin önüne geçmek

olmuştur. Muccio vd.'nin (2014) araştırmasında öğretmenlerin kaynaştırma uygulamalarına yönelik olumlu tutumlarına rağmen, bazı mesleki yetersizlikler gibi faktörlerin kaliteli bir kaynaştırma eğitiminin önünde önemli engeller oluşturduğu ortaya çıkmıştır. Öğretmenlerin kaynaştırma eğitimine yönelik olumlu tutumlarına rağmen, bazıları yeterli eğitim ve deneyime sahip olmayabilir. Kaynaştırma eğitimi, farklı öğrenci ihtiyaçlarına uygun olarak ders planlarının hazırlanması, sınıf içi farklılaştırılmış öğretim tekniklerinin kullanılması ve öğrenciler arasında pozitif ilişkilerin teşvik edilmesini gerektirir. Bu becerilerin eksikliği, kaliteli bir kaynaştırma eğitiminin önünde bir engel olabilir. Kaliteli bir kaynaştırma eğitimi sağlamak için, öğretmenlerin mesleki gelişimlerine ve yetkinliklerine yatırım yapılması önemlidir. Bu şekilde, kaynaştırma eğitimi uygulamalarının etkili bir şekilde gerçekleştirilmesi ve öğrencilerin tümünün başarılı olması sağlanabilir. Bu görüş yapılan araştırma sonuçlarıyla örtüşmektedir.

Okul öncesi eğitimde kalabalık sınıf mevcutlarının kaynaştırma öğrencilerinin sorunlarına yansımaları hakkında en fazla tekrar eden görüş, bireysel ilginin azalacağı yönünde olmuştur. Diğer görüşler kaynaştırma öğrencisinin gelişim ilerlemesinin yavaşlaması, iletişim problemlerinin artması ve kaynaştırma öğrencisinin kendisini güvende hissetmemesi şeklindedir. İlgili alan yazına bakıldığında araştırmanın sonuçları Yılmaz (2015)'in araştırmasıyla benzerlik göstermektedir. Yılmaz (2015) tarafından yapılan çalışmada, öğretmenlerin sınıf mevcutlarının kalabalık olmasının özel eğitim gereksinimli öğrencilerle ilgilenmelerini zorlaştırdığı belirtilmiştir. Bu durumda, öğretmenlerin özel eğitim gereksinimli öğrencilere yeterli destek ve ilgiyi gösteremediği ortaya çıkmıştır. Ayrıca, normal çocukların özel eğitim gereksinimli öğrencilere karşı olumsuz tutum sergiledikleri ve özel eğitim gereksinimli öğrencilerin sınıf içinde olumsuz davranışlar sergiledikleri ifade edilmiştir. Bu tutum ve davranışların, özel eğitim gereksinimli öğrenciler ile diğer öğrenciler arasındaki uyumun zorlaşmasına neden olduğu görülmektedir. Ayrıca, diğer öğrencilerin kaynaştırma öğrencisini kabullenmemesi ve kalabalık sınıflar nedeniyle öğretmenlerin kaynaştırma öğrencisine yeterli zamanı ayıramadığı da belirtilen sonuçlar arasındadır.

Katılımcıların mesleki deneyim süresinin kaynaştırma uygulamalarındaki sorunlar üzerindeki etkisi hakkındaki görüşler incelendiğinde mesleki tecrübenin sorunların daha hızlı çözülmesine etki ettiği yönünde olmuştur. Her öğrenci grubuyla farklı bilgiler öğrenmesini sağlamak, çok fazla kaynaştırma öğrencisiyle karşılaşmasını sağlamak, öğretmenin kendisini yetersiz hissetmemesini sağlamak ve öğretmenin bilgili ve donanımlı olmasını sağlamak diğer görüşler arasındadır. İlgili alan yazına bakıldığında araştırmayla paralellik gösteren çok fazla araştırma olmasının yanında tam tersi görüşe sahip araştırmaların da olması dikkat çekicidir. Özcan (2021)'in çalışmasının sonuçları, mesleki deneyim süresinin artışıyla öğretmenlerin kaynaştırma eğitimi ile ilgili duygularının ve kaygılarının azaldığını, ayrıca kaynaştırma eğitimine yönelik tutumlarının olumlu yönde arttığını göstermektedir. Bu sonuçlar, öğretmenlerin deneyim kazandıkça kaynaştırma eğitimi daha olumlu bir bakış açısı

geliştirdiğini ve bu sürece daha hazır olduklarını göstermektedir. Bu yönüyle çalışmaya paralellik göstermektedir. Bozkurt (2013)'ün çalışmasında da mesleki deneyim sürelerine göre öğretmenlerin tutumları incelenmiştir. Bu çalışmada da benzer şekilde, mesleki deneyim süreleri dikkate alındığında, en olumsuz tutumların 21 yıl ve üzeri mesleki deneyime sahip öğretmenler arasında olduğu belirlenmiştir. Bu bulgu, uzun süreli deneyime sahip olan öğretmenlerin kaynaştırma eğitime karşı daha olumsuz bir tutum sergilediklerini göstermektedir. Bu durum, deneyimli öğretmenlerin belirli bir dönemden sonra değişime dirençli olabileceğini veya yeni uygulamalara karşı daha eleştirel bir tutum geliştirebileceğini düşündürülebilir. Bozkurt (2013)'ün çalışması bu yönüyle bu çalışma ile örtüşmemektedir.

Araştırmanın sonuçlarından hareketle aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir:

- Okul öncesi öğretmenlerinin kaynaştırma eğitime yönelik duygusal tepkileri deneyim süresinden etkilenebilmektedir. Bu durumda, farklı deneyim seviyelerine sahip öğretmenler arasında deneyim ve duyguları paylaşma fırsatlarının yaratılması önemlidir. Bu tür toplantılar, deneyimli ve deneyimsiz öğretmenler arasında bilgi ve deneyimlerin paylaşılmasını sağlayarak, kaynaştırma eğitime yönelik olumsuz duygusal tepkilerin azaltılmasına yardımcı olabilir.
- Öğretmenlere lisans eğitimleri sırasında ve meslek yaşantıları süresince kapsamlı ve uygulamalı eğitimler sunulabilir. Bu eğitimler, öğretmenlerin özel eğitim gereksinimleri olan öğrencilerle çalışmalarına ve kaynaştırma sürecini daha etkili bir şekilde yönetmelerine yardımcı olabilir.
- Öğretmenlerin kaynaştırma sürecinde en çok zorlandıkları konulardan biri sınıf mevcutlarıdır. Özellikle özel gereksinimli öğrencilerin bulunduğu sınıflar, öğretmenler için daha fazla dikkat ve destek gerektirebilir. Sınıf mevcutlarının düşürülmesi, öğretmenlerin bu öğrencilere daha etkili bir şekilde odaklanmalarını ve ihtiyaçlarına daha iyi cevap vermelerini sağlayabilir.
- Özel gereksinimli öğrencilere destek sağlamak için ve onların öğrenim ihtiyaçlarını karşılamak için yardımcı öğretmenler veya özel eğitim uzmanları gibi destek personelinin bulunması önemlidir. Bu personel, öğretmenlere sınıf içinde destek olabilir ve öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarına daha iyi cevap verebilmelerine yardımcı olabilir.
- Velilere yönelik kaynaştırma eğitimi konusunda farkındalık çalışmaları düzenlenebilir. Velilerin bu konuda bilinçlenmeleri, çocuklarının eğitim sürecine daha etkin bir şekilde katılmalarına ve destek olmalarına olanak sağlayabilir.

- Özel alt sınıfların açılması ve öğrencilerin alan dersleri dışındaki beceri gerektiren diğer derslerde akranlarıyla birlikte olmalarının sağlanması, özel gereksinimli öğrencilerin sosyal ve akademik olarak daha kapsayıcı bir ortamda eğitim almaları sağlanabilir.
- Okul öncesi öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi için diğer uzmanlarla işbirliğini geliştirmesi ve kaynaştırma eğitimi hakkında bilgi ve becerilerini arttırmaları için çeşitli kurumlarla ortak çalışmalar planlanabilir.
- Bu çalışmada veriler okul öncesi öğretmenlerinden toplanmıştır. Başka bir çalışmada, sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunan farklı branşlarda öğretmenlerin kaynaştırma uygulamalarındaki sorunlara ilişkin görüşleri incelenip karşılaştırma yapılabilir.
- Bu çalışma nitel araştırma yöntemlerinden görüşme yöntemi ile yapılmıştır ve okul öncesi öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarındaki sorunlara ilişkin görüşleri belirlenmiştir. Başka bir çalışmada kaynaştırma uygulamalarında başarılı olan okul öncesi öğretmenleri belirlenip kaynaştırma uygulamaları kapsamında hem gözlemler hem görüşmeler yapılabilir.

Ek Beyan

Katkı Oranları: Her iki yazar da çalışmaya aynı oranda katkı sağlamıştır.

Araştırma ve Yayın Etiği İlkelerine Uygun Hareket Edildiğine Dair Metin: Makalenin tüm süreçlerinde IJIASOS'un araştırma ve yayın etiği ilkelerine uygun olarak hareket edilmiştir.

Çıkar Çatışması Bildirimi: Bu çalışmada herhangi bir potansiyel çıkar çatışması söz konusu değildir.

Mevcut çalışma dönem projesi araştırması olarak hazırlanmış ve 3. Lisansüstü Öğretmen Çalışmaları kongresinde bildiri olarak sunulmuştur. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Etik Kurulu tarafından 26.04.2024 tarihinde E-84026528-050.99-2400106040 sayılı etik kurul onayı alınmıştır.

KAYNAKÇA

- Anılan, H. ve Kayacan, G. (2015). Sınıf öğretmenlerinin gözüyle kaynaştırma eğitimi gerçeği. *Bartın University Journal of Faculty of Education*, 74-90.
- Ardıç, A. (2010). Kitap tanıtımı: İlköğretimde kaynaştırma. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 11(2), 67-72.
- Arslanargun, E. ve Tapan, F. (2016). Preschool education and its effects on children. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2), 219-238.
- Baran, M. ve Yılmaz, A. (2007). Okul öncesi eğitimin önemi ve okul öncesi eğitim yapılarındaki kullanıcı gereksinimleri. Diyarbakır Huzurevleri Anaokulu örneği. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, (8), 27-44.

- Bozkurt, A. (2013). *Okul öncesi kaynaştırma eğitimine ilişkin öğretmenlerin tutumlarının incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- Buldu, E. ve Özer, A. (2021). Türkiye’de okul öncesinde kaynaştırma eğitimine ilişkin paydaş görüşlerinin incelenmesi: Bir derleme çalışması. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 5(2), 618-642.
- Burak, Y. ve Ahmetoğlu, E. (2022). Öğretmen, rehber öğretmeni ve okul yöneticilerinin kaynaştırma/bütünleştirme uygulamalarının başarısını etkileyen etmenleri değerlendirmesi. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*(44), 54-65.
- Eroğlu, Ö. ve Şimşek, A.(2021). Türkiye’de okul öncesi eğitime eleştirel pedagojik yaklaşım. *Avrasya Sosyal Ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 8(2), 387-397.
- Giren, S. (2015). Okul öncesi eğitimi öğretmen adaylarının okul öncesi eğitim öğretmeni kavramına ilişkin metaforları. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 25(2), 123-132.
- Gülay, H. (2009). Okul öncesi dönemde akran ilişkiler. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(22), 82-93.
- Günalp, A. (2007). *Farklı anne baba tutumlarının okul öncesi eğitim çağındaki çocukların duygusal gelişimine etkisi*. (Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Gün Şahin, Z. ve Gürbüz, R. (2016). Kaynaştırma öğrencilerini eğiten ortaokul öğretmenlerinin yeterlikleri üzerine. *Adıyaman University Journal of Educational Sciences*, 6(1), 138-160.
- İçten, A. E. vd. (2022). Okul öncesi dönemde kaynaştırma eğitimi uygulamaları hakkında öğretmen görüşleri. *Dicle Akademi Dergisi*, 2(1), 18-31.
- Karasar, N. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar ilkeler teknikler*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kılıç, A. F. (2011). *Okul öncesi öğretmenlerinin engelli öğrencilerin kaynaştırılmasına yönelik bilgilendirilmelerinin kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinin değişimindeki etkililiği*.(Yüksek lisans tezi). Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Burdur.
- MEB (2012). Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği. Resmi Gazete. 26184: 31 Mayıs 2006. Değişiklik: 21.7.2012 / R.G. : 28360).
- Muccio, L. S., Kidd, J. K., White, C. S. ve Burns, M. S. (2014). Head start instructional professionals’ inclusion perceptions and practices. *Topics in Early Childhood Special Education*, 34(1), 40-48.
- Namlı, Ş. (2023). Pragmatik dil becerilerinin değerlendirilmesi. *Çocuk Ve Gelişim Dergisi*, 6(11), 67-92.
- Özcan, İ. (2020). *Okul öncesi öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine yönelik duyguları tutumları ve kaygıları ile kaynaştırma uygulamalarındaki öğretmen yeterlilikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Özcan, İ. ve Karaoğlu, B. (2021). Okul öncesi öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine yönelik duyguları, tutumları, kaygıları ile öğretmen yeterlilikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 23(4), 1366-1385.
- Seale, C. (1999). Quality in qualitative research. *Qualitative Inquiry*, 5(4), 465-478.
- Sökmen, Y., Yıldırım, G. ve Gök, M. (2019). Kaynaştırma öğrencilerinin öğrenme ortamlarına ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşleri. *Temel Eğitim*, 1(2), 30-39.

- Tiryaki, E. E. ve Aksoy, V. (2023). Özel gereksinimli olan ve olmayan okul öncesi öğrencilerinin okula uyumları ve pragmatik dil becerileri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 21(3), 1384-1403
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). *Nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, E. ve Batu, S.(2016). Farklı branştan ilköğretim öğretmenlerinin bireyselleştirilmiş eğitim programı, yasal düzenlemeler ve kaynaştırma uygulamaları hakkındaki görüşleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 17(3), 247-268.
- Yılmaz, E.(2015). *Bir ilköğretimdeki öğretmenlerin kaynaştırma uygulamaları hakkındaki görüşleri*. (Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.